

LIBRIS

We know

books

Johann Wolfgang von

GOETHE

Hermann și
Dorothea

*Ediție modernizată, în proză, pentru copii
de Alina și Zeno Albulescu*

EDITURA MIRON

Soartă și îndurare

- *N*u știu să fi fost vreodată piețe și drumuri mai pustii! Orașul gol e ca și mort! Din atâția localnici, poate nici cincizeci de oameni n-au mai rămas pe la casele lor. Ce este și setea de-a afla!

Mic și mare dădură năvală, vrând să-i vadă pe sărmanii pribegi care trec cu convoiul. Până la diguri, încolo, cale de un ceas și mai bine, dădură cu toții fuga prin praful încins de dogoarea amiezii! Eu, unul, pentru nimic nu m-aș duce să văd tot amarul bieților oameni, ce părăsiră cu-ndurerare frumosul ținut de peste Rin – doar cu bruma de lucruri scăpate – și trec dincoace, înspre noi, prin tihnitele plaiuri verzi, coborând în unduirea văilor noastre mănoase... Bine te-ai gândit tu, nevastă, când l-ai trimis pe

băiat cu îmbrăcăminte, cu vin și mâncare, ca să le împartă la lume, căci dat e ca bogatul să ajute. Strașnic mai mână flăcăul și cum mai strunește caii și ce bine arată și ce-ncăpătoare este trăsura cea nouă! Patru oameni au loc înăuntru și vizitiul pe capră. Azi s-a dus singur. Ce ușor întoarce la cotitură!...

Așa grăi, stând pe banca din poarta ce da înspre piață, mândru de sine, birtașul cu firma *La leul de aur*.

– Prea bucuroasă, n-am dat eu rufăria, zise atunci înțeleaptă și harnica lui gospodină, că nici cu bani, uneori, nu ai găsi-o și, la nevoie este bună; însă astăzi, când am aflat că bătrâni și copii umblă-n zdrențe pe drumuri, am dat cu drag lucruri mult mai de preț decât haine și decât pânzeturi... Mă ierți?... Am golit și la tine dulapul și-am dăruit și halatul înflorat, cu desene indiene, cu bunătate de stofă și căptușit cu flanel; nu se mai poartă și prea se învechise și se subțiasse.

Bătrânul surâse cu îngăduință și zise:

– Oricum, mă despart greu de vechea mea haină de casă, moale și caldă; nu mai apuc eu asemenea haină, dar e adevărat că n-o mai purtam. Astăzi se cere să umbli tot timpul spilcuit, cu haine pe trup de croială străină, să fii tot timpul în pantofi. S-au dus la naiba și papucii și tichia!

– Uite-i, spuse femeia, iar văd venind câte unii din convoi; probabil acum or fi trecut toți. Ce-ncălțăminte prăfuită, ia uite-i; și ce fețe aprinse au, bieții de ei, și cum și le șterg întruna de sudoare! N-aș putea să alerg prin arșiță așa de departe și-apoi să văd o asemenea jale! Mi-ajunge ce aud.

Bătrânul îi răspunse mișcat, cu bunătate:

– Rar s-a văzut la așa seceriș o asemenea vreme! Grâul ne intră uscat în hambare; la fel și fânul. Ceru-i ca lacrima, un norișor nu e, cât vezi cu ochii; din răsărit adie o boare de vânt răcoroasă, a vreme bună; toate grânele sunt bine coapte; mâine începem din zori secerișul plini de nădejde.

Între timp, în piață și pe stradă se adunau pâlcuri tot mai dese de bărbați și femei grăbindu-se spre casă.

De după colțul din fund, în trăsură, trecu în goană, însoțit de copile și vecinul cel bogat, negustorul, cel mai de vază dintre toți din oraș; trecea în caleașcă deschisă – era făcută la Landau.

Străzile înviară deodată, căci orașul era plin de lume; în ultima vreme luaseră avânt multe fabrici și multe industrii.

Bătrânii stăteau la porți, dându-și părerea despre unii sau despre alții. Vrednica gospodină luă cuvântul și zise:

– Uite, s-a întors și părintele – e cu vecinul nostru, spițerul; au să ne spună cu de-amănuntul tot ce-au văzut pe acolo, câte chinuri și ce restriște.

Iată că venirea amândoi să le dea bătrânilor bună-ziua; apoi, în timp ce se așezau pe banca de lemn de la poartă, își șterseră praful de pe ghete și își făcură vânt cu batista.

Spîterul rupse tăcerea după ce își dădură binețe. Fu primul care începu să le spună, aproape cu ciudă:

– Cum sunt și oamenii, zău! Parcă toți simt o adevărată plăcere să vadă că pe altul îl ajunge năpasta... Fug și cască gura când focul se-ncinge și arde năprasnic, iar când aud de un biet osândit dus la moarte, vin cu droaia. Uite-așa și acum: aleargă să vadă amarul bieților oameni și nu se gândesc că, într-una din zile, poate pe ei să-i ajungă o soartă la fel de cumplită! De neiertat este ușurătatea, dar este scrisă în oameni.

Spuse atunci preacinstitul și vrednicul nostru părinte, fala orașului, om încă tânăr și plin de putere, care știa ce-i viața și știa să le vorbească oamenilor; era pătruns de puterea și taina *Sfintei Scripturi*, care ne dezvăluie nouă și soarta și înțelesu-i, dar, totodată, cunoaște și judecă scrisul laic:

– Mi-ar veni greu să-i învinuiesc pe oameni pentru pornirea pe care le-a dat-o firea, căci uneori ceea ce nu pot pătrunde

cu mintea prind alteori cu instinctul, care îi îndrumă mai sigur. Dacă n-ar exista setea care-i îmbie pe oameni, ar mai simți ei cât de măreț se-mbină între ele lumea și lucrurile? La început îi atrage noutatea, apoi vor să vadă unde e folosul și până la urmă se opresc la bine, căci el ne înalță! În tinerețe le e tovarăș vesel ușurătatea, care le ascunde multe primejdii și vindecă iute urma răului, imediat ce răul dispare. E vrednic însă de a fi cinstit omul care, cu timpul, schimbă ușurătatea cu judecata cuminte, care, atât în fericire cât și în durere muncește și speră. Binele se alege atunci singur și răul se duce.

Gazda le spuse nerăbdătoare:

– Spuneți ce ați văzut, căci nouă de asta ne arde.

– Greu, îi răspunse atunci spițerul apăsând pe cuvinte, foarte greu te mai simți mulțumit după cele văzute! Nici nu-ți mai vine să vorbești despre atâta noian de durere! Vedeam norii de praf de departe, de dincoace de lanuri, iar convoiul îl zăream

LIBRIS | We know books

din dealuri în dealuri; șir nesfârșit de omenire, pierzându-se în zare. Când am vrut să trecem valea, ce forfoteală, ce larmă de oameni și de căruțe!... Dar tot am mai putut să vedem destui cum trecură, sărmanii, ca să-ți dai seama cât e de amară și de grea pribegia și cât se bucură omul că măcar scapă cu viață. Vai, câtă întristare să vezi atâta, să vezi toată mulțimea de lucruri câte încap într-o casă bine chivernisită, unde un bun gospodar a știut cum să așeze totul astfel încât să-i fie totul la îndemână, căci de folos îi sunt toate! Ce tristețe să vezi mulțimea asta de lucruri aruncate de-a valma în căruțe și în care, claie peste grămadă, în pripă și gata de fugă: sus pe dulap un ciur și plapuma groasă de lână; în albie patul, cearceaful peste oglindă... Ah, te ia groaza, ca și atunci, demult, când cu focul, când vezi primejdia cum le ia mintea oamenilor cu totul: numai cu fleacuri se-ncarcă, cele de preț le uită, întocmai ca acum: grijulii, dar nesocotiți; cară doar troace, îngreunându-și caii

și boii: scânduri, butoaie, cotețul de găște și colivia... Atâtea femei și copii găfâie sub povara de coșuri pline cu lucruri fără nici o însemnătate. Astfel silește convoiul pe drumul prăfos tot înainte, învâlmășit fără rost, căci unul cu vitele slabe ar fi mânat mai cu milă, iar altul mai cu sârguință. Copii striviți în îmbulzeală și femei, de-a valma, vite flămânde mugesc laolaltă cu câini care latră, gem sus pe paturi suite în carele împovărate peste măsură, bolnavi și bătrâni zdruncinați una-ntruna. Însă, deodată, la un povârniș, roata a pârâit și a sărit în șanț; cât pe ce să răstoarne căruța... Cât despre oameni, pe toți i-a azvârlit cât colo în câmpie, unde au început să se vaite amarnic, cu toate că toți erau cât se poate de teferi. Lăzile s-au prăvălit și au căzut lângă care. Să-i fi văzut cum cădeau, ai fi zis că sigur aveau să fie zdrobiți sub povara atâtor cutii și dulapuri. Am văzut o căruță sfărâmată; oamenii erau fără nici un sprijin, pentru că toți ceilalți se grăbeau să-și vadă de drum,

nemaigândindu-se decât la ei, împinși cu suvoiul înainte. Am alergat și-am găsit bolnavi și bătrâni care și acasă zăceau cu bietele oase trudite, însângerați și văitându-se amar prin țărână, înăbușiți printre norii de praf și bătuți de arșiță.

Gospodarul îi răspunse mișcat, cu omenie:

– Dacă le-ar ieși în cale Hermann ca să-i ospăteze și să-i îmbrace! Mie mi-e greu să mă duc. Îmi face prea rău întristarea. De cum s-a zvonit că e jale cumplită, am și trimis din prisosul nostru o parte, ca barem pe câțiva să-i ajutăm, ca să nu ne mustre cugetul. Dar să nu ne mai aducem aminte de-atâta durere; îți strecoară fiori în suflet și-ncepi deodată să te îngrijorezi, ceea ce-i mai rău chiar și decât boala. Ia să trecem mai bine în săliță, la răcoare; acolo nu ajunge soarele și nu răzbate căldura prin ziduri. Să ne aducă măicuța un vinișor tare, de prin '38, să gonim gândurile negre. Afară bâzâie muștele în pahare și-ți taie toată pofta.

Trecură cu toții în fund, la răcoarea tihnită.

Măicuța aduse vinul cel strașnic, pus într-o sticlă frumos lustruită, pe o tavă lucioasă, pahărele verzui pentru vinul de Rin. Se așezară la o masă rotundă și cafenie, dată cu ceară și bine proptită pe picioarele ei groase.

Ciocniră veseli paharele, întâi preotul cu birtașul, iar cel de-al treilea așteptă și el nemișcat să ciocnească, dar gazda îl îmbie prietenoasă:

– Haide, vecine, să bem; Dumnezeu ne-a ferit până acum și, milostiv, ne-o feri și de acum înainte de rele! N-avem de ce să ne plângem; după focul năprasnic ce ni l-a dat ca pedeapsă, ne-a bucurat una-ntruna; de atunci ne-a apărat mereu, cum își apără omul ochii din cap, care-i sunt mai presus decât orice bun pe lume. N-o să ne apere el tot așa și de acum înainte? Acuma l-am văzut ce poate el în primejdii! Cum să nimească el orășelul nostru cel drag, cu oameni